

Mariam Ciklauri (Gruzie)

Narozena v roce 1960 v Tbilisi, redigovala několik edic gruzínské literatury. Citlivá autorka, která se ve svých básních dotýká různých námětů a témat. Je i významnou osobností dětské poezie a její básně, překlady, eseje i články pravidelně vycházejí v celé řadě periodik. Její dílo bylo přeloženo do angličtiny, němčiny, italštiny, litevštiny, arménštiny a ruštiny. Je také laureátkou řady prestižních literárních ocenění, například ceny Gala, ceny Saguramo nebo ceny Makvaly Mrevlišvili. „Poezie Mariam Ciklauri se porůznu větví jak lyrickým, tak epickým směrem a je názorným příkladem spojení tradice a moderního světa. Její básně jsou uměleckou vizí vystavěnou na národních kořenech a vynáší na povrch přirozené a působivé vrstvy lidské duše.“

ukázky přeložily Tereza Semotamová a Marie Iljašenko

Řeka

Narodila jsem se, abych byla řeka, horská řeka.
Tak rychle utíkám, tak hlučně teču, že nestíhám být
pro sebe, ani v sobě.
Kdo mě dokáže uchopit?
Nikdo mě nevypoví
a nevysloví.

Jen mě vypijí a budou mi nadávat do vody. Budou po mně šlapat a upřeným pohledem
pstruhy lákat do sítí.
Ale já utíkám pořád dal, ani na housenky, které se chytají do mých pramenů nemám sil.

Zrcadlo mých vod křižují vlaštovky: každé na bělostných prsou rozkvétám kapkami a každá nese nebem chuť mých
balvanů.
O, jak jsem chladná!
Že v mém objetí ztrácí dech horko i sluneční andělé.

Směřuju tam, odkud se nevrátím, ale celá má cesta, od pramenu až k ústí je velkolepost a nepřetržitost.
Kdo jiný kromě řeky může od narození až do smrti být věčně celistvý a věčně mladý.

Překontrolovala jsem vše

Slunce, zemi, vichry.
Každé slovo,
každá myšlenka je tam, kde má být! Tváře, masky, hračky,
každé sousto, které jsem snědla nebo nasypala ptákům.
Každý strom, v jehož stínu stávala kolébka,
každý hlas, který nám zpíval
a taky nás v noci lekal (vše je tam, kde má být).
Všichni svatí, jejichž jména nás halila. Ale stejně,
kolik je ztraceno!
Stromy, cesty, upřímnost,
léčivé byliny, chléb, pokoj.
A taky čas.
Kdo si to odnesl?
Možná si pamatuju mlhavě, možná špatně,
možná jsme nic z toho nevlastnili? Možná se mi to zdálo?
Možná jsem o tom jen snila
a tak si to zapamatovala:
jako by to bylo.
Možná jsem vložila do starých knih bílé květy okamžiků,
a to byla upomínka na nesmrtelnost? Bože, copak jsi opravdu nikam neuložil originál?

Na svátek luny

kdy se poutníci
nohami dotýkají oběti,
aby se očistili,
ležím a hvězdné nebe
mi tlačí na hrudi.
Myslíte, že sténám?
Mlčím jako hrob,
protože jsem mrtvá,
protože jsem oběť,
protože jsem hranice,
kterou je třeba přejít
a zachránit tak vlastní štěstí
před Bohem.
Ale když mi přece jen
pták sténání vylétne z hrudi
a zamává krvavými křídly,
vězte: slunce se zrodilo.
A z povrchu země
těhotné nekonečností
místo ohně
rudé květy
chrlí můj očištec.

3. Nic jsem nenašla

Raduju se motýlům, lesům, květinám,
pramenům,
bílé mlze ve vzduchu.
Raduju se rostlinám,
nekonečnému zázraku,
všemu krásnému, co lze vidět.
Ale co ten svět,
který vidět není?
Kořeny pramenů,
které se vydaly vlhkosti země,
semena květin,
rub lesa a rostlin v hlíně,
mrtví v hrobech.
Na co se dívají,
čemu se radují,
co dobrého se děje
pod zemí,
že odtud raší tak nádherné,
a tolik voní?
Cožpak by mohla ta nádhera
povstat bez štěstí?
A stejně tak člověk, co má v duši,
to z něj povstává?
A já jsem mnohorkrát překopala zemi, a pohlédla, a nic jsem nedokázala najít, já nešťastná.

4. Co řekneme dětem

Co řekneme dětem,
až se vrátíme z války,
až se vrátíme ze světa?
Co řekneme dětem,
že jsme všude hledali lásku
a nikde nenašli?
Že jsme hledali svobodu
a našli ji v otroctví?
Přáli všem štěstí
a potkali se s neštěstím? Co řekneme dětem,
že jsme nenašli Boha na nebi, domov na zemi,
že se naše horizonty rozpáraly,
že jsme neuchovali pokoj,
našich chrámů?
Co řekneme dětem?
Proč jsme vás porodili?
Abychom stáli na vašich dětských duších
jako na příčkách žebříku,
ale naše ubohé hlavy pak stejně
přikryla hlína?
To je ale trápení,
ten váš světlý Betlém!
Sami si rodíte Boha,
který bude vaším vrstevníkem.
A možná vás pak podrží,
až budete unavení.

Z cyklu „Jednou“

Bílý jelen?
Pokud jsi ho aspoň jednou spatřil s větovitým ohnivým parožím stojícího na hoře,
pak jednou také spatříš štěstí
a zachvěješ se.
Protože jsi ho už jednou zahlédl, ale nemůžeš si vybavit
jeho pravé jméno.

Nespěchej.
Nech smrt, ať se tebou nasytí,
ať tě ochutná,
nech ji lízat sůl,
napít se z pramenu nesmrtelnosti,
aby se jednou,
až bude sytá, usnula
a ty jsi dokázala pláchnout
v nesmrtelnost.

Otcové to vědí:
jednou zemřou. A ty čekáš,
nezapomínáš, každou neděli
kontroluješ otcův hrob,
protože si pamatuješ,

jak tě miloval.
Kde asi přebývá,
že se nemůže aspoň jeden večer vrátit domů?
A ty děláš pořádek,
tak jak to měl rád.
Protože je toho hoden.
A postupně si zvykáš
na otčinu.

Jak krásné to bude, jednou sejít z hor jako když slunce zapadá. Sestoupit se soumrakem,
a tebe, můj příteli, spatřit stojícího na hoře v očekávání rána.

Pravidla

Možná se život podobá řece.
A části tohoto života
tečou jako proudy
mezi dvěma břehy.
Na tomto břehu se tomu říká pravidlo.
Na druhém břehu pak protivenství
pravidel.
Dodržovat nebo nedodržovat pravidla je s to každý jinak, svérázně.
I Bůh sám vodu nechal vícekrát pravidla a řád
na zemi porušit,
aby to bylo tak, jak to je.
Život by se svých pravidel
bez vody nedržel.
Možná se mezi pravidlem
a protivenstvím najdou vklíněné celé světy:
géniové,
dvorní šašci,
hrdinové,
jasnovidci...
Pravidla jsme nejspíš dostali proto, abychom je porušovali,
abychom život ještě snad zachránili, s touhletou nespořádanou věčností!
Černá země,
zelená louka,
stodole plná sena –
matka země je nádherná – náramkové hodinky věčnost.

Města rostou a rostou.
Vesnice ale –
jako dětské botičky odpočívají ve starých kufrech
vedle uskladněného oblečení – odpočívají a čekají.
Děsí mě,
že je jednou vyhodí,
protože už nikomu na tomto světě nebudou...

Pampeliška

Když se podobáš božství,
ach lásko,
pročpak se chceš podobat
pampelišce?
Co můžu udělat,
přitisknout tě k sobě,
když už tě vánek
odnese?
Jak pak přestojíš
ty větrné smrště?

Moje dušinko, kde potkáš soumrak?
Kde složíš obě svá nesmírná křídla: prostor, čas?
Jen u stromu Pána
smí to maličkaté hnízdečko
najít své místečko –
pro vzkříšení...

Čas

Louka... Otec mě drží v náručí,
smysly, matka nás volá z domu.
Všechno mělo svá pravá jména
a v podstatě se k nám hodila lépe!

Ted' stojím, zase louka, úplně sama,
bezejmenná přichází čas – kmotr,
může dosvědčit, jak prasevět jako kojeneček,
poprvé otevřel oči.

A přijde kmotr,
dá nám zase jména,
křest už začal.
Obrovité zámky, otevřít dveře,
umí slova volat tak šikovně.

Ponoř se do křtitelnice časů,
těla z hlíny, duch vzduchů,
každý dostane někoho s takovým jménem,
na které by nikdo nechtěl čekat.
Louka zase, toužit po otci,
jako by nás matka už volala
z domu, nyní vím,
všichni zase brzy dostanou svoje pravé jméno.
Trhat květiny, házet kamínky do potoka, odpočítávat a stát ve stínu.
Jsem si jistá, potom, po nás přijde, čas, kdy skutečně stvoříme život.